

Sygn.akt III AUa 521/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 listopada 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SA Barbara Orechwa-Zawadzka

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 22 listopada 2016 r. w B.

sprawy z odwołania M. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa i podleganie ubezpieczeniu społecznemu

na skutek apelacji wnioskodawcy M. G.

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 1 kwietnia 2016 r. sygn. akt V U 1709/15

I. **oddala apelację,**

II. **zasądza od M. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.**

Sygn. akt III AUa 521/16

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 29 września 2015 r. stwierdził, że M. G. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. Jednocześnie organ rentowy ustalił podstawę wymiaru składek na te ubezpieczenia.

W odwołaniu od powyższej decyzji M. G. nie zgodził się z uznaniem go za przedsiębiorcę podlegającego przepisom o ubezpieczeniu społecznym w Polsce. Odwołujący podkreślił, że w jego sprawie powinien mieć zastosowanie art. 12 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L Nr 166, poz. 1 z dnia 30 kwietnia 2004 r. ze zm.). Z tego powodu wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji z dnia 29 września 2015 r. stwierdzającej podleganie przez niego obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy w Białymstoku wyrokiem z dnia 1 kwietnia 2016 r. oddalił odwołanie oraz zasądził od M. G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy ustalił, że od grudnia 2006 r. M. G. mieszka i pracuje w Wielkiej Brytanii. Od dnia 6 kwietnia 2007 r. do dnia 5 kwietnia 2014 r. prowadził tam działalność gospodarczą i z tego tytułu podlegał brytyjskim ubezpieczeniom społecznym. W okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. ubezpieczony był zgłoszony w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych z tytułu wykonywania umowy zlecenia zawartej z (...) Zleceniodawca złożył organowi imienne raporty miesięczne M. G. z wykazaną podstawą wymiaru składek.

W związku z wątpliwościami dotyczącymi danych niezbędnych do ustanowienia i określenia praw i obowiązków ubezpieczonego organ rentowy, stosownie do art. 16 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 dotyczącego wykonywania Rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, zwrócił się do instytucji właściwej do spraw ubezpieczeń społecznych w Wielkiej Brytanii, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym ubezpieczony ma miejsce zamieszkania, celem niezwłocznego ustalenia ustawodawstwa mającego zastosowanie do ubezpieczonego. Brytyjski Urząd Skarbowy - (...) wskazał, że w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. M. G. nie podlegał brytyjskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczenia społecznego z uwagi na to, że w tym okresie był zatrudniony na terytorium Polski, prowadząc równocześnie działalność gospodarczą w Wielkiej Brytanii i będąc jej rezydentem. Instytucja ta wskazała także, że zobowiązanie wobec kraju, w którym wykonywana jest praca najemna, ma pierwszeństwo przed zobowiązaniami wynikającymi z prowadzenia działalności gospodarczej. Brytyjski organ ubezpieczeniowy, stosownie do zasad wynikających z art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, wstępnie ustalił polskie ustawodawstwo jako właściwe ubezpieczonemu w spornym okresie.

Sąd Okręgowy stwierdził, że spór w niniejszej sprawie sprowadzał się do ustalenia ustawodawstwa właściwego z zakresu ubezpieczeń społecznych M. G., który w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. posiadał równoległe tytuły do ubezpieczeń społecznych w dwóch państwach członkowskich – w Polsce, gdzie świadczył pracę na podstawie umowy zlecenia, oraz w Wielkiej Brytanii, gdzie prowadził własną działalność gospodarczą. Sąd Okręgowy podkreślił, że na terenie Unii Europejskiej nie funkcjonuje jednolity, zunifikowany system zabezpieczenia społecznego. Każde z państw członkowskich posiada samodzielny system ubezpieczeń społecznych oraz autonomię w zakresie kreowania własnej polityki emerytalno-rentowej. Systemy ubezpieczeń społecznych poszczególnych państw członkowskich mają jednak obowiązek wzajemnej współpracy z instytucjami innych państw członkowskich oraz wspólnej koordynacji swych działań m.in. w odniesieniu do pracowników migrujących.

Sąd zaznaczył, że okoliczności niniejszej sprawy wyczerpują zakres podmiotowy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, które stosuje się do obywateli państwa członkowskiego, którzy podlegają lub podlegali ustawodawstwu jednego lub kilku państw członkowskich (art. 2). Sąd podkreślił, że w art. 11 ust. 1 rozporządzenia 883/2004 wyrażono generalną zasadę koordynacji systemów ubezpieczeń społecznych, stanowiącą, że pracownik migrujący może podlegać tylko jednemu ubezpieczeniu społecznemu tylko w jednym państwie członkowskim. Regulacja ta czyni niedopuszczalnym podwójne obciążanie ubezpieczonego obowiązkiem podlegania systemowi zabezpieczenia społecznego więcej aniżeli jednego państwa członkowskiego. Odwołując się do art. 1 ust. a i b rozporządzenia 883/2004, Sąd podkreślił, że rozróżnienie osoby wykonującej działalność na własny rachunek od osoby wykonującej pracę najemną, w rozumieniu zasad koordynacji, należy upatrywać w braku albo istnieniu podporządkowania jako cechy charakterystycznej stosunku pracy w aspekcie organizacyjnym. W sprawach dotyczących koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego stosunek prawny, na podstawie którego powstaje tytuł ubezpieczenia społecznego i stosunek ubezpieczenia społecznego, to dwie niezależne więzi prawne, które mogą podlegać prawu różnych państw członkowskich, a stosownie do generalnej reguły wspólnotowej koordynacji ubezpieczeń społecznych,

stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (*lex loci laboris*). Temu prawu – stosownie do zasady koordynacji, która jest przeciwieństwem harmonizacji (ujednoczenia) systemów krajowych przez wprowadzenie unijnych pojęć lub instytucji – przyporządkowane jest zakwalifikowanie pracownika jako zatrudnionego w rozumieniu rozporządzenia 883/2004. Powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego, Sąd Okręgowy podkreślił, że nie istnieje pojęcie „pracy najemnej” jako definicja prawa unijnego, i choć nie jest ona zasadniczo inna niż wykonywanie zatrudnienia podporządkowanego, to pojęcie to, jako określające tytuł ubezpieczenia społecznego, rozumiane jest i tłumaczone według prawa miejscowego. Definicje tytułu ubezpieczenia społecznego przyjęte w krajowych systemach zabezpieczenia społecznego miejsca wykonywania pracy najemnej, do którego należy pracownik migrujący, mogą zatem różnić się od tych zawartych w prawie pracy, ale muszą być utrzymane jako jedyne właściwe tak, jak rozumiane są przy stosowaniu ustawodawstwa z dziedziny zabezpieczenia społecznego danego państwa członkowskiego, na terytorium którego praca jest wykonywana (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 2014 r., I UK 275/13). Ustawodawca w tytule II Rozporządzenia 883/2004 wprowadził także normy kolizyjne stosowane w sytuacji zaistnienia sprzeczności w przypadku zastosowania ustawodawstw różnych państw członkowskich.

Sąd Okręgowy uznał, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie norma kolizyjna zawarta w art. 13 ust 3 rozporządzenia 883/2004, określająca, że osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Sąd zwrócił uwagę, że M. G. prowadził własną działalność gospodarczą w Wielkiej Brytanii w okresie od dnia 6 kwietnia 2007 r. do dnia 5 kwietnia 2014 r., posiadał stosowny numer ubezpieczenia (NIN), a w rejestrze składek na ubezpieczenie społeczne w powyższym okresie figurował jako samozatrudniony. Uznał, że te okoliczności wyczerpują definicję prowadzenia działalności na własny rachunek w państwie członkowskim w świetle rozporządzenia 883/2004.

Sąd zaznaczył również, że w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. M. G. był zgłoszony do ubezpieczeń społecznych w Polsce jako wykonujący umowę zlecenia zawartą z (...) Według oświadczenia zleceniodawcy, umowa ta nakładała na ubezpieczonego obowiązek transportu towarów zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem, za zleconą pracę ubezpieczony otrzymał stosowne wynagrodzenie i nie posiadał zmiennika. Sąd uznał, że był to stosunek cywilnoprawny cechujący się organizacyjnym podporządkowaniem wobec zleceniodawcy zaliczany do pracy najemnej.

Mając powyższe na uwadze, Sąd stwierdził, że M. G. jest osobą, która normalnie wykonywała pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, a przez to stosownie do art. 13 ust. 3 rozporządzenia 883/2004, w spornym okresie podlegał ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonywał swą pracę najemną w postaci umowy zlecenia, czyli ustawodawstwu polskiemu. Sąd nie podzielił stanowiska pełnomocnika M. G. w kwestii oceny ustalonego stanu faktycznego na podstawie art. 12 ust 2 rozporządzenia nr 883/2004. Sąd zaznaczył, że skarżący normalnie wykonywał działalność jako osoba pracująca na własny rachunek w Wielkiej Brytanii, jednakże nie prowadził podobnej działalności w innym państwie członkowskim (w Polsce) Umowa zlecenia, na podstawie której M. G. świadczył pracę w Polsce, polegała na transporcie towarów zgodnie z aktualnym zapotrzebowaniem, za które otrzymał stosowne wynagrodzenie. W umowie tej występuje element podporządkowania, co uniemożliwia zakwalifikowanie jej jako działalności podobnej do samozatrudnienia. Zdaniem Sądu, ta okoliczność uniemożliwiła ustalenie, że prowadzący własną działalność w Wielkiej Brytanii M. G. w spornym okresie wykonywał podobną działalność w Polsce.

Sąd nie podzielił również poglądu, zgodnie z którym za stosowaniem do odwołującego ustawodawstwa brytyjskiego świadczy traktowanie wynagrodzenia otrzymywanego z tytułu realizacji umowy zlecenia w Polsce jako przychodu swej brytyjskiej działalności. Sąd zaznaczył, że odwołujący złożył do akt sprawy dokumenty z brytyjskiego Urzędu Skarbowego, z których wynika, że w zeznaniu podatkowym za lata 2013-2014 ujawnił dochody, jakie osiągnął w Polsce podczas pracy dla firmy (...). Sąd podkreślił jednak, że ustawodawca uzależnił wybór ustawodawstwa

dotyczącego systemu zabezpieczenia społecznego od miejsca świadczenia pracy najemnej, nie zaś od kwestii fiskalnych wynikających z wynagrodzenia za nią.

Stwierdzając, że w spornym okresie odwołujący podlegał ustawodawstwu polskiemu, Sąd odwołał się do art. 9 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, która jednocześnie wykonuje pracę na podstawie umowy zlecenia lub współpracuje przy wykonywaniu tych umów, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy zlecenia podstawa wymiaru składek jest niższa od obowiązującej tę osobę najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą.

Ponadto, Sąd stwierdził, że postępowanie prowadzone przez zarówno Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i właściwy brytyjski organ odbyło się zgodnie z procedurą wymaganą przez art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Organ rentowy prawidłowo wystąpił do instytucji brytyjskiej, jako właściwej z uwagi na miejsce zamieszkania ubezpieczonego, celem ustalenia ubezpieczonemu właściwego ustawodawstwa. Ustalenie ustawodawstwa polskiego przez organ brytyjski skutkowało wydaniem decyzji ZUS w zakresie zastosowania wobec M. G. polskich norm regulujących system ubezpieczeń społecznych. Sąd stwierdził, że wydanie decyzji wyczerpało procedury nałożone zarówno krajowym, jak i wspólnotowym trybem oraz nie podzielił zarzutu odwołującego, jakoby wydana decyzja została podjęta arbitralnie bez jakichkolwiek dowodów i przesłanek, zwłaszcza że sam odwołujący nie wskazał nieprawidłowości w działaniu organów brytyjskich i polskich, ograniczając się jedynie do przedstawienia własnych zapatrywań prawnych.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., zaś o kosztach zastępstwa procesowego rozstrzygnął w oparciu o § 12 ust. 1 pkt 2 oraz § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 490) w zw. z § 1 pkt 3 ppkt b) rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 lipca 2015 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1078).

M. G. złożył apelację od wyroku Sądu Okręgowego, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając obrazę prawa materialnego, tj. art. 12 ust. 2 i art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L Nr 166, poz. 1 z dnia 30 kwietnia 2004 r. ze zm.) w zw. z art. 14 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 833/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L Nr 284, poz. 1 z dnia 30 października 2009 r.), poprzez nieuwzględnienie faktu, że działalność gospodarcza prowadzona w formie samozatrudnienia jako kierowca na terenie Wielkiej Brytanii i wykonywanie incydentalne tego zawodu na terytorium Polski stanowi działalność podobną. W tym względzie apelujący odwołał się do art. 14 rozporządzenia nr 987/2009, który zawiera kryteria oceny, czy działalność, którą osoba pracująca na własny rachunek wyjeżdża prowadzić do innego państwa członkowskiego jest „podobną” do normalnie prowadzonej działalności na własny rachunek, a także wyjaśnienie, do kogo odnosi się określenie „która normalnie wykonuje działalność jako osoba pracująca na własny rachunek”. Wskazując na te zarzuty, apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uchylenie decyzji organu rentowego z dnia 29 września 2015 r. nr (...) oraz zasądzenie na rzecz odwołującego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego państw członkowskich Unii Europejskiej opiera się na zasadzie, zgodnie z którą osoby przemieszczające się na terytorium Unii podlegają systemowi zabezpieczenia tylko jednego

państwa członkowskiego (art. 11 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego; Dz.U. UE L z 2004 r., Nr 166, poz. 1 z dnia 30 kwietnia 2004 r.). Zasada ta ma zapobiec wystąpieniu zbiegu mających zastosowanie przepisów ustawodawstw krajowych oraz komplikacji, które mogłyby z tego wynikać (pkt 15 preambuły do rozporządzenia nr 883/2004).

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy zasadą, która mogła mieć zastosowanie przy wyborze jednego z dwóch ustawodawstw z zakresu zabezpieczenia społecznego, jest zasada koordynacji przewidziana w art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Zgodnie z tym przepisem, osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. Wyjątek od tej reguły przewiduje art. 12 ust. 2 rozporządzenia, w myśl którego osoba, która normalnie wykonuje działalność jako osoba pracująca na własny rachunek w państwie członkowskim, a która udaje się, by wykonywać podobną działalność w innym państwie członkowskim, nadal podlega ustawodawstwu pierwszego państwa członkowskiego, pod warunkiem że przewidywany czas takiej pracy nie przekracza 24 miesięcy. Z art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 wynika zatem, że możliwość zmiany ustawodawstwa właściwego wymaga spełnienia następujących przesłanek: 1) normalne wykonywanie działalności w państwie członkowskim; 2) wykonywanie podobnej działalności w innym państwie członkowskim; 3) czas wykonywania działalności nieprzekraczający dwudziestu czterech miesięcy. Pierwszy z tych warunków został skonkretyzowany w art. 14 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE L z 2009 r., Nr 284, poz. 1 z dnia 30 października 2009 r.). Zgodnie z nim, do celów stosowania art. 12 ust. 2 rozporządzenia podstawowego określenie "która normalnie wykonuje działalność jako osoba pracująca na własny rachunek" odnosi się do osoby, która zwykle prowadzi znaczną część działalności na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma swoją siedzibę. W szczególności osoba taka musi już prowadzić działalność od pewnego czasu przed dniem, od którego zamierza skorzystać z przepisów tego artykułu, oraz, w każdym okresie prowadzenia tymczasowej działalności w innym państwie członkowskim, musi nadal spełniać w państwie członkowskim, w którym ma siedzibę, wymogi konieczne do prowadzenia działalności pozwalające na jej ponowne podjęcie po powrocie. Z kolei pojęcie „działalności podobnej” zostało zredefiniowane w art. 14 ust. 4 rozporządzenia nr 987/2009, w myśl którego do celów stosowania art. 12 ust. 2 rozporządzenia podstawowego kryterium stosowanym do określenia, czy działalność, którą osoba pracująca na własny rachunek wyjeżdża prowadzić do innego państwa członkowskiego, jest "podobna" do normalnie prowadzonej działalności na własny rachunek, jest rzeczywisty charakter działalności, a nie zakwalifikowanie jej przez to inne państwo członkowskie jako praca najemna lub praca na własny rachunek. Z tego wynika, że przy ocenie tej przesłanki nie ma znaczenia podstawa prawna wykonywania konkretnych czynności w danych państwach członkowskich. Znaczenie ma to, czy charakter prac podejmowanych w innym państwie członkowskim odpowiada charakterowi działalności prowadzonej w państwie członkowskim, w którym znajduje się siedziba i w którym zainteresowana osoba zwykle prowadzi znaczną część tej działalności.

W okolicznościach niniejszej sprawy można byłoby uznać, że charakter działalności gospodarczej zwykle prowadzonej przez M. G. na własny rachunek w Wielkiej Brytanii i czynności wykonywane w Polsce na podstawie umowy zlecenia wykonywanej w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. spełniają powyższy warunek działalności podobnej. Odwołujący mieszka w Wielkiej Brytanii od grudnia 2006 r. i prowadzi tam działalność transportową zajmującą się przewozem towaru samochodem ciężarowym. Umowy zlecenia, które zawarł ze spółką (...)j. podczas pobytu w Polsce na okres od marca do września 2013 r., były konsekwencją odbytego specjalistycznego szkolenia podnoszącego jego kwalifikacje jako kierowcy samochodu ciężarowego. Nie ulega zatem wątpliwości, że zakres przedsięwzięć podejmowanych w tym samym czasie dotyczy tej samej dziedziny (transport) i tych samych czynności (prowadzenie pojazdu ciężarowego). Dodatkowo, czas wykonywania czynności na podstawie umów zlecenia nie przekroczył 24 miesięcy, co wypełnia kolejną przesłankę wynikającą z art. 12 ust. 2 rozporządzenia 883/2004.

Należy jednak podkreślić, że Brytyjski Urząd Skarbowy (...) prawomocnie wyłączył odwołującego z podlegania ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r., powołując się na to, że w tym okresie M. G. wykonywał na terytorium Polski pracę najemną, która ma pierwszeństwo przed zobowiązaniami wynikającymi z prowadzenia działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii. Taka decyzja jest wiążąca zarówno dla polskiego organu rentowego jak i polskiego sądu, ponieważ to instytucja właściwa państwa członkowskiego, w którym dana osoba ma siedzibę i którego ustawodawstwu osoba pracująca na własny rachunek nadal podlega zgodnie z art. 12 ust. 2 rozporządzenia nr 883/2004 informuje tę osobę o warunkach, na podstawie których może ona nadal podlegać ustawodawstwu tego państwa. Z uwagi zaś na to, że odwołujący prowadzi działalność gospodarczą, której siedziba znajduje się w Wielkiej Brytanii, to brytyjska instytucja ubezpieczeniowa jest właściwa do oceny, czy na zasadzie wyjątku określonego w art. 12 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 odwołujący, mimo wykonywania w spornym okresie pracy najemnej, może podlegać ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje działalność jako osoba pracująca na własny rachunek. Innymi słowy, brytyjski organ winien był stwierdzić o tym, czy praca wykonywana przez odwołującego w innym państwie członkowskim (a więc m.in. w Polsce) spełnia kryterium działalności podobnej do normalnie prowadzonej działalności na własny rachunek.

Istotnym jest, że polski organ rentowy dysponował informacją z Brytyjskiego Urzędu Skarbowego (...) o wyłączeniu odwołującego z podlegania ustawodawstwu brytyjskiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych w okresie od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. Dysponując taką informacją, polski organ rentowy nie mógł postąpić inaczej, jak tylko zastosować art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, który określa zasady ustalania właściwego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych w razie jednoczesnego wykonywania pracy najemnej i prowadzenia działalności w przynajmniej dwóch państwach członkowskich. Stosując ten przepis, prawidłowo zaś stwierdził, że w tym okresie odwołujący podlega ustawodawstwu polskiemu, a więc ustawodawstwu państwa, w którym wykonywał pracę najemną.

Zgodnie zaś z art. 9 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 121 z późn. zm.), osoba, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 (czyli m.in. osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia), prowadząca jednocześnie pozarolniczą działalność, podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności, jeżeli z tytułu wykonywania umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, oraz współpracy przy wykonywaniu tych umów podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe jest niższa od najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, o której mowa w art. 18 ust. 8. Może ona dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi również z tytułu, o którym mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4.

Jako że z tytułu wykonywania umowy zlecenia od dnia 6 marca 2013 r. do dnia 30 września 2013 r. podstawa wymiaru składek była niższa od najniższej podstawy wymiaru składek dla osób prowadzących pozarolniczą działalność, odwołujący podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z tytułu tej działalności zgodnie z art. 9 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację na podstawie art. 385 k.p.c. (pkt I sentencji wyroku).

Orzekając o kosztach zastępstwa procesowego, Sąd Apelacyjny miał na uwadze treść uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r. w sprawie II UZP 2/16, obowiązującej od dnia jej podjęcia i mającej moc zasady prawnej. Uchwałą tą Sąd Najwyższy rozstrzygnął kwestię, jakie przepisy o kosztach zastępstwa procesowego bierze się pod uwagę przy ustalaniu wynagrodzenia profesjonalnych pełnomocników w sprawach o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego; o podleganie ubezpieczeniom społecznym). Sąd Najwyższy przyjął, że w tego typu sprawach do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra

Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.). Od dnia podjęcia tej uchwały wysokość wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego lub o podleganie ubezpieczeniom społecznym jest zatem uzależniona od wartości przedmiotu sprawy.

Powyższa uchwała Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 r. miała zastosowanie w niniejszej sprawie. Wprawdzie uchwała ta została podjęta na gruncie stosowania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r., to należy ją również stosować w razie zasądzania kosztów zastępstwa procesowego w sprawach wszczętych w danej instancji w czasie obowiązywania rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 r., poz. 1804), tj. od dnia 1 stycznia 2016 r. Z tego względu wysokość wynagrodzenia radcy prawnego organu rentowego należało ustalić w oparciu o stawki minimalne określone w § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Jednakże przy rozstrzygnięciu o kosztach zastępstwa procesowego poniesionych w postępowaniu apelacyjnym Sąd Apelacyjny miał na uwadze art. 102 k.p.c., który w wypadkach szczególnie uzasadnionych uprawnia sąd do zasądzenia od strony przegrywającej tylko części kosztów albo nie obciążania jej w ogóle kosztami.

Trzeba zauważyć, że jeszcze w dacie wniesienia apelacji w niniejszej sprawie (kwiecień 2016 r.), w sprawach o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego lub o podleganie ubezpieczeniom społecznym stosowano zasadę orzekania o kosztach zastępstwa procesowego radcy prawnego z uwzględnieniem minimalnych stawek obowiązujących w sprawach o świadczenia pieniężne z ubezpieczenia społecznego i zaopatrzenia emerytalnego (§ 9 ust. 2 cytowanego wyżej rozporządzenia z dnia 22 października 2015 r.). Z tego względu strona wnosząca apelację mogła liczyć się z tym, że w przypadku przegrania procesu poniesione przez nią koszty zastępstwa procesowego profesjonalnego pełnomocnika będą ustalane w oparciu o § 9 ust. 2 tego rozporządzenia. W sprawach wszczętych w postępowaniu apelacyjnym od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia 26 października 2016 r. stawka określona w tym przepisie wynosi 360 zł, z tym że za prowadzenie spraw w postępowaniu apelacyjnym przyjmuje się 75% tej stawki minimalnej, a jeżeli w pierwszej instancji nie prowadził sprawy ten sam radca prawny - 100% stawki minimalnej, w obu wypadkach nie mniej niż 240 zł (§ 10 ust. 1 pkt 2 powyższego rozporządzenia).

Mając zatem na uwadze czas, jaki upłynął od momentu wniesienia apelacji do chwili wyrokowania, oraz znaczne podniesienie wysokości ustalonych w ten sposób opłat za czynności radców prawnych, Sąd Apelacyjny uznał, że zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek, o którym mowa w art. 102 k.p.c., i zasądził od strony przegrywającej jedynie część kosztów procesu. Kwota zasądzona tytułem kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję odpowiada minimalnej stawce wynagrodzenia radcy prawnego obliczonej zgodnie z § 9 ust. 2 rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (pkt II sentencji wyroku).